

Prof. Dr. Sururi AKTAŞ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

Eleştirel Hukuk Çalışmaları

onikilevha
1100 11 100000 1 0110 01 0001 01 1011 11

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ	vii
BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

ELEŞTİREL HUKUK ÇALIŞMALARININ (YAKLAŞIMLARININ) DAYANDIĞI TEMELLER

I. Eleştirel Teori (Frankfurt Okulu)	7
1. Eleştirel Teorinin Temel Yaklaşımları	7
a. Genel Olarak	7
b. Araçsal Aklın Eleştirisi	13
c. Diyalektik	20
2. Eleştirel Teorinin (Frankfurt Okulunun) Eleştirel Hukuk Çalışmalarıyla Bağlantısı	23
3. Vulgar Marxizmden Kopuş Olarak Eleştirel Hukuk Çalışmaları	26
II. Yapısalcılık ve Post-Yapısalcılık Açısından Eleştirel Teori ve Eleştirel Hukuk Çalışmaları	35

III. Eleştirel Hukuk Çalışmalarının Esin Kaynağı Olarak Amerikan Hukuksal Realizmi.....	46
1. Genel Olarak Amerikan Hukuksal Realizmi	46
2. Eleştirel Hukuk Çalışmaları (Yaklaşımları) ve Amerikan Hukuksal Realizmi	51
IV. Nihilizm ve Eleştirel Hukuk Çalışmaları.....	55
1. Genel Olarak	55
2. Bir Eleştirel Hukukçu Olarak Joseph W. Singer'in Nihilizmi	58

İkinci Bölüm

ELEŞTİREL HUKUK ÇALIŞMALARI AÇISINDAN MODERN-LİBERAL HUKUK DÜŞÜNCESİNİN ELEŞTİRİSİ

I. Genel Olarak	65
II. Formalizmin Eleştirisi	68
1. Formalizm ve Hukuk.....	68
2. Eleştirel Hukuk Çalışmaları Açısından Formalizm.....	71
III. Hukuksal Belirsizlik Tezi	80
1. Genel Olarak Hukuksal Belirsizlik	80
2. Eleştirel Hukuk Çalışmaları Açısından Hukuksal Belirsizlik	83
3. Dilbilimsel Özcülük ve Hukuksal Belirsizlik.....	101
4. İşlevselciliğin Reddi ve Hukuksal Belirlenemezlik.....	108
IV. Evrenselciliğin Eleştirisi.....	112
1. Roberto M. Unger: Objektivizmin (Nesnelleştirmenin) Reddi	112
2. Joseph W. Singer: Rayonalizasyonun Reddi.....	118
V. Liberal Hak Söyleminin Eleştirisi.....	123

1. Evrensel ve Soyut Hak Tanımlamasının Eleştirisi.....	123
2. Haklara İlişkin Belirsizlik Tezi	127

Üçüncü Bölüm

ELEŞTİRİLERİN DERİNLEŞTİRİLMESİ ve POZİTİF ALTERNATİF SORUNU

I. Çelişki Tezi	135
1. Duncan Kennedy'nin Eleştirisi.....	135
2. Roberto M. Unger'in Eleştirisi: Yamalı Bohça Tezi	146
II. Hukuk-Politika İlişkisi.....	151
1. Hukuk-Politika Ayrımının Analizi	151
2. Hukuk-Politika Ayrımının Reddi	155
III. Hukuk İdeolojisinin Eleştirisi.....	166
1. Psikanalitik Yaklaşım Açısından Eleştiri.....	166
2. Hukuksal İdeoloji ve Meşrulaştırma	170
IV. Eleştirel Hukuk Çalışmalarının (Yaklaşımlarının) Alternatif Bir Programı Var mıdır?.	183
1. Genel Olarak	183
2. Bazı Alternatif Öneriler	187
a. Duncan Kennedy: İdeolojik ve Hiyerarşik Hukuk Eğitiminin Kaldırılması	187
b. Gerald Frug: Katılımcı Demokrasi	191
c. Roberto M. Unger'in Güçlendirilmiş Demokrasi Önerisi: Süperliberalizm.....	193
SONUÇ	209
KAYNAKÇA	221